

Het euthanasiedebat en de Belgische TBS'er

Opname in verpleeghuis als vorm van ondraaglijk lijden

In België heeft een TBS-delinquent om overplaatsing naar Nederland verzocht. Als dat niet doorgaat, wil de man euthanasie plegen. Wat kan het verzoek van deze man ons leren over het Nederlandse euthanasiedebat, vraagt Theo Boer zich af.

De omstandigheden in een verpleeghuis mogen nooit een reden zijn voor euthanasie. Foto ANP Desiree Schippers

De man is veroordeeld voor verkrachting en moord en hoewel hij gevaarlijk is en zelf toegeeft dat hij beter niet op vrije voeten kan komen, zou hij met goede psychiatrische hulp nog iets van zijn leven kunnen maken.

In de instelling in Turnhout waar hij verblijft moet hij één psychiater delen met 300 andere TBS-ers. 23 van de 24 uur verblijft de man op zijn cel. Sinds enkele jaren vraagt hij daarom om overplaatsing naar de *long stay*-afdeling van het Nederlandse Pompe-Instituut waar er voor hem een goede behandeling bestaat.

Voor het geval die overplaatsing niet lukt heeft hij een euthanasieverzoek klaarliggen. Zijn eigen dokter heeft zelfs al toegezegd hem te zullen helpen. Met enkele zelfmoordpogingen achter de rug lijkt het de man ernst te zijn.

Zijn zaak dient in mei en ik geef hem weinig kans. Mocht het vervolgens tot euthanasie komen, dan staat België er op het gebied van het gevangeniswezen bepaald slecht op.

Daarmee zouden we dan snel klaar zijn, maar ze zeggen dat wie naar een ander wijst, nog altijd met vier vingers naar zichzelf wijst.

En inderdaad doet het geval me denken aan situaties dichter

bij huis: Nederlanders die euthanasie wensen omdat verblijf in een verpleeghuis voor hen een vorm van ondraaglijk lijden is.

Behoorlijk wat Nederlanders dragen een euthanasieverzoek voor-het-geval-dat. Niet zelden wordt daarin ook een verpleeghuisopname genoemd. Ook bij actuele verzoeken (als de nood echt aan de man komt) komt die weerzin voor het verpleeghuis terug. 'Het verpleeghuis is voor mevrouw altijd een schrikbeeld geweest', lees je dan. 'De hele dag tussen die demente deuren, daar pas ik voor!', of 'De hele dag om alles moeten vragen, ik kan het niet en ik wil het niet!'

'Er is van mijn waardigheid niets meer over!'

Nu kun je tegenwerpen dat voor veel mensen niet het verpleeghuis zelf de bron van lijden is maar alles waar dat verpleeghuis voor staat: afhankelijkheid, dementie, immobiliteit, bedlegerigheid, pijn en een uitzichtloze weg die alleen naar de dood leidt.

Of die dingen zich nu thuis of in het verpleeghuis voordoen, zou daarbij niet al teveel uitma-

ken. Sterker: die dingen zijn in een verpleeghuis vaak beter draaglijk te maken dan waar ook elders.

Dutje

Gelukkig zijn veel van de ruim 150.000 verpleeghuisbewoners in Nederland redelijk tevreden met hun situatie, tevredener dan je op grond van de beeldvorming zou denken. Weerstand komt voor een deel van mensen die een verpleeghuis alleen van buiten kennen.

Toch zullen we de gedachte moeten toelaten dat het verblijf in een verpleeghuis en alles wat daarbij hoort (de zorgverlening,

hoge functie in het onderwijs, als als dirigent van een koor.

Na haar pensionering bleef zij zelfstandig wonen in een mooi, vrijstaand huis met haar eigen huishoudelijke hulp. Ze was gewoon om twee keer per week bloemen en kaas op de markt te halen.

Totdat zij aan een heupoperatie een hardnekkige ontsteking overhield en in een verpleeghuis belandde. Daar was er op de kamer voor twee personen waar zij op terecht kwam weinig van haar privacy meer over.

Toen zij op een middag een dutje deed, werd zij door een verzorgende kordaat weer uit bed geholpen: "Geen dutjes mevrouw van Luijn! Anders slaapt u vanavond niet meer!"

"Dat deed de deur dicht!" zei ze enkele maanden later tegen de SCEN-arts die haar euthanasieverzoek moest beoordelen, "er is van mijn waardigheid niets meer over!"

Ondraaglijk

Opmerkelijk genoeg is in dit geval niets ondernomen om de situatie beter te maken. Geen gesprek om de bejegening wat humaner te maken, geen verhuizing naar een duurdere voorziening - mevrouw van Luijn had meer dan genoeg geld -, niets.

Iedereen leek het slechts

hierover eens: 'mevrouw lijdt ondraaglijk. Wij gunnen haar een zachte dood.' En dat terwijl zij onder andere omstandigheden misschien nog lang geen afscheid van het leven had willen nemen.

Gevallen als deze dienen daarom onderzocht te worden, want ze verschillen in essentie niet veel van de erbarmelijke situatie van de Belgische delinquent.

Hoe vaak komen zij voor? Wat kunnen we doen om de omstandigheden te verbeteren en de negatieve beeldvorming om te buigen? De omstandigheden in een verpleeghuis mogen nooit een reden zijn waarom mensen dood willen.

ZorgOnderzoek Nederland slaat gelukkig de spijker op de kop met een uitschrijving van onderzoekssubsidies om de vraag te beantwoorden: 'waarom willen ouderen dood?'

Theo Boer

Theo Boer is ethicus bij de Protestantse Theologische Universiteit te Groningen en redactievoorzitter van de Lindeboom Reeks over medische ethiek.

